

HØJESTERETS DOM

afsagt onsdag den 20. januar 2021

Sag 100/2020

(2. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T1, T2 og T3

(advokat Michael Juul Eriksen, beskikket for alle)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Sønderborg den 24. september 2018 (K01-950/2018) og af Vestre Landsrets 7. afdeling den 5. juni 2020 (V.L. S-0270-19).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Michael Rekling, Oliver Talevski, Lars Apostoli og Jørgen Steen Sørensen.

Påstande

De tiltalte har påstået frifindelse.

Anklagemyndigheden har påstået skærpeelse.

Retsgrundlag

Straffelovens § 266 b blev oprindeligt indsat i loven ved Lov nr. 87 af 15. marts 1939 om Ændringer i og Tilføjelser til Borgerlig Straffelov af 15. april 1930. Bestemmelsen havde følgende ordlyd:

”§ 266 b. Den, der ved Udspredelse af falske Rygter eller Beskyldninger forfølger eller ophidser til Had mod en Gruppe af den danske Befolkning paa Grund af dens Tro, Afstamning eller Statsborgerforhold, straffes med Hæfte eller under formildende Omstændigheder med Bøde. Er Rygterne eller Beskyldningerne fremsat i trykt Skrift eller paa

anden Maade, hvorved de er naaet ud til en større Kreds, er Straffen Hæfte eller under skærpende Omstændigheder Fængsel indtil 1 Aar.”

I bestemmelsens forarbejder anføres bl.a. (Rigsdagstidende 1938-39, 2. samling, tillæg A, sp. 3782 f.):

”Under Hensyn til de i den nyeste Tid opdukkende Foreteelser som Forfølgelser af Racer, Troessamfund m.v. foreslaar man Indførelse af Forbud mod ved Udspredelse af falske Rygter og Beskyldninger at forfølge eller ophidse til Had imod enkelte Grupper af den danske Befolkning paa Grund af deres Tro, Afstamning eller Kald. Injurielovgivningen er ikke fuldt ud tilstrækkelig til Beskyttelse af de heromhandlede Interesser, idet Kredsen af de angrebne kan være saa stor eller saa ubestemt (Trossamfund, Racer m.v.), at Angrebet umuligt kan forstås som ærekrænkende for alle Personer inden for Kredsen uden Indskrænkning.”

Bestemmelsen fik i det væsentlige sin nuværende ordlyd ved lov nr. 288 af 9. juni 1971 om ændring af borgerlig straffelov. Det fremgår af lovens forarbejder (Folketingstidende 1970-71, 1. samling, tillæg A, lovforslag L 78, sp. 1185), at loven bl.a. havde til formål at muliggøre tiltrædelse af FN's konvention af 21. december 1965 om afskaffelse af alle former for race-diskrimination.

Af forarbejderne til loven (anf. st., sp. 1187 f.) fremgår endvidere bl.a., at bestemmelsen bygger på betænkning nr. 553/1969 om forbud mod racediskrimination. I denne betænkning hedder det i bemærkningerne til lovudkastet bl.a. (s. 34):

”Efter udkastet til ny affattelse af § 266 b kriminaliseres visse handlinger rettet mod ”en gruppe af personer” på grund af dens ”race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse”. Herved bortfalder den begrænsning, som nu følger af ordene ”en gruppe af den danske befolkning”, hvorved sigtes til personer, som bor i Danmark.”

Herudover indeholder forarbejderne og betænkningen ikke nærmere om betydningen af udtrykket ”en gruppe af personer”.

Anbringender

De tiltalte har anført navnlig, at straffelovens § 266 b, stk. 1, kræver, at der er tale om en gruppe af personer, der har race, hudfarve, etnicitet, nationalitet, tro eller seksuel orientering til fælles. Bestemmelsen omfatter ikke grupper af personer, som ikke deler nogen af disse egenskaber.

Ytringerne var rettet mod asylansøgere fra ikke-vestlige lande, og disse personer har ikke andet til fælles end ikke at være fra disse lande. De deler derfor ikke nogen af de egenskaber, som er nævnt i § 266 b, og er herefter ikke omfattet af bestemmelsen. Dette har også støtte i retspraksis, jf. UfR 2007.1471 Ø og Tfk 2013.967 V.

Der var tale om et indslag i en politisk debat for at sætte fokus på et dengang aktuelt og meget debatteret problem vedrørende kriminalitet, der udspringer fra asylcentre i Danmark. Rammerne for fri debat er derfor brede i forhold til straffelovens § 266 b.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at den foreliggende persongruppe er så afgrænset, at den er omfattet af straffelovens § 266 b. Der er tale om en nærmere defineret gruppe af ikke-vestlige udlændinge i form af migranter, asylansøgere og flygtninge, som forhånes og nedværdiges på grund af deres nationale og etniske oprindelse. Bestemmelsen kan ikke forstås således, at den kun finder anvendelse, hvis hele den pågældende persongruppe har et af de fællestræk, som bestemmelsen opregner. En sådan fortolkning vil medføre, at bestemmelsen ikke får det tilsigtede anvendelsesområde for de persongrupper, der udsættes for forhånelser og nedværdigelse.

Ytringer, der truer med eller tilskynder til vold, eller som er udtryk for ekstremt had til andre persongrupper, falder uden for beskyttelsen af ytringsfrihed i artikel 10 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det forhold, at spraydåserne blev uddelt i forbindelse med en politisk kampagne, medfører derfor ikke, at hensynet til ytringsfriheden kan begrunde straf-frihed.

Højesterets begrundelse og resultat

De tiltalte er ved landsrettens dom fundet skyldige i overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1, ved offentligt at have uddelt spraydåser, der var påført ordet "Asylspray" og tekster om bl.a. migranter og asylansøgere, samt flyers med tekst om samme emne. Sagen angår for Højesteret navnlig, om der foreligger en overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1.

Tre dommere – Jens Peter Christensen, Michael Rekling og Lars Apostoli – udtaler:

Vi tiltræder, at de ytringer, som de tiltalte er dømt for, er udtryk for forhånelse eller nedværdigelse af den gruppe af personer, som ytringerne angår, og at ytringerne er fremsat offentligt.

For spørgsmålet om strafansvar efter straffelovens § 266 b, stk. 1, er det herefter afgørende, om den pågældende persongruppe herved er forhånet eller nedværdiget på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering som anført i lovbestemmelsen.

De forhånende eller nedværdigende ytringer angår ”ikke-vestlige migranter” og ”asylansøgere”. Efter vores opfattelse er denne persongruppe ikke afgrænset ved en bestemt race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse, tro eller seksuel orientering, og de forhånende eller nedværdigende ytringer er ikke rettet mod de pågældende på grund af gruppens race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering. Vi finder derfor, at ytringerne ikke er strafbare efter straffelovens § 266 b.

Vi stemmer derfor for at frifinde de tiltalte.

Dommerne Oliver Talevski og Jørgen Steen Sørensen udtaler:

Efter straffelovens § 266 b, stk. 1, består det strafbare forhold i offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds at fremsætte udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering.

Det fremgår af forarbejderne til den oprindelige bestemmelse fra 1939, at udtrykket ”en gruppe” blev anvendt for at tage højde for tilfælde, hvor kredsen af angrebne personer er så stor og ubestemt, at straffelovens regler om injurier ikke finder anvendelse. Udtrykket må imidlertid ses i sammenhæng med den følgende del af bestemmelsen, hvorefter f.eks. forhånelsen eller nedværdigelsen af den pågældende gruppe skal ske på grund af nærmere angivne forhold.

Dette indebærer, at gruppen for at være omfattet af bestemmelsen må bære et fælles træk, der relaterer sig til et eller flere af de angivne forhold, herunder national eller etnisk oprindelse.

I den foreliggende sag er vi enige med flertallet i, at de ytringer, som de tiltalte er dømt for, er udtryk for forhånelser eller nedværdigelser af den gruppe af personer, som ytringerne angår, og at ytringerne er fremsat offentligt.

Som anført af landsretten er den personkreds, som udtalelserne er rettet imod, afgrænset til migranter, asylansøgere og flygtninge fra ikke-vestlige lande. Udtalelserne må endvidere forstås således, at der sigtes til personer, der opholder sig i Danmark. Landsretten har herefter og efter den sammenhæng, som udtalelserne er fremsat i, lagt til grund, at udtalelserne er rettet mod den angivne gruppe på grund af ”deres nationale og etniske oprindelse” og dermed mod en gruppe omfattet af bestemmelsen.

Selv om gruppen som sådan ikke bærer et fælles træk i form af f.eks. nationalitet eller etnicitet, er der ikke tvivl om, at der i gruppen indgår personer, der har sådanne fælles træk, f.eks. syrisk eller afghansk oprindelse. Efter landsrettens bevisresultat er de forhånende og nedværdigende udtalelser rettet mod sådanne personer på grund af deres nationalitet og etnicitet.

Vi finder herefter, at der i overensstemmelse med hidtidig retspraksis er tale om en gruppe af personer, der er omfattet af straffelovens § 266 b, stk. 1, og at de øvrige betingelser for strafbarhed i bestemmelsen er opfyldt.

En debat om de tiltaltes politiske mål – at stoppe ikke-vestlig indvandring og påbegynde omfattende hjemsendelser af visse udlændinge – afskæres ikke ved en kriminalisering af de foreliggende udtalelser. Vi tiltræder, at hensynet til særligt vidtgående ytringsfrihed for politikere om kontroversielle samfundsanliggender ikke kan begrunde straffrihed for de tiltalte, og at de derfor er skyldige i overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1, således som denne bestemmelse må forstås i lyset af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10.

Vi finder ikke grundlag for at ændre de fastsatte straffe og stemmer herefter for at stadfæste landsrettens dom.

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet, således at de tiltalte frifindes.

Thi kendes for ret:

T1, T2 og T3 frifindes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for byret, landsret og Højesteret.